

přeložila
Kateřina Klabanová

“

The background of the cover is a light-colored, textured fabric. Three moths are pinned to the fabric with thin black pins. One moth is at the top left, another at the top right, and a third at the bottom center. They are all light-colored with some darker markings on their wings and bodies. A small, white, oval-shaped cocoon is pinned to the left side of the cover. The title and author information are printed in a dark blue color.

Lena
Schätze
*Špína
z tátových
rukou*

” HLAS

Špína z tátových rukou

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Lena Schätte
Špína z tátových rukou – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

EDICE HLAS • SVAZEK 15

Vyšehrad

Lena
Schätze

Špína

z tátových

rukou

přeložila Kateřina Klabanová

Překlad knihy vznikl s laskavým přispěním Goethe-Institutu.

Originally published as *Das Schwarz an den Händen meines Vaters* by Lena Schütte

Copyright © S. Fischer Verlag GmbH,
Frankfurt am Main 2025

Translation © Kateřina Klabanová, 2026

Cover photo © David Clode

ISBN tištěné verze 978-80-267-3495-6

ISBN e-knihy 978-80-267-3499-4 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)

ISBN e-knihy 978-80-267-3529-8 (1. zveřejnění, 2026) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-267-3530-4 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)

tátovi

1

Máma nás učí i další věci než jen sedět u stolu rovně nebo říkat *děkuju* a *prosím* a tak, jinačí věci než bráchu. Nám dcerám vštěpuje, že kořalka rovná se trápení. Proti tomu je pivař ještě v pohodě: tancuje a plete se mu jazyk a vyžvaní leccos ze soukromí, ale nakonec se nechá dostrkat do postele a z opice se v klídku vyspí. Jenže jakmile pije chlap něco tvrdšího, je agresivní, vyhledává spory, domů ho vodí policie, pokud teda domů vůbec dorazí. *Chlast jim v makovici dělá paseku*, opakuje nám máma každou chvíli a ťuká si přitom ukazováčkem na spánek. Zároveň nám říká, že když chlap chlastá jenom o víkendu, ještě o nic nejde. Ale kdo pije i ve všední dny, je alkoholik. A k tomu nám vtluoká do hlavy, že každá ženská musí mít peníze stranou, aby mohla odejít. Za uvolněnou dlaždičkou v prádelně, v kozačce ve skříni nebo si je schovat do mrazáku v krabičce s nápisem *čočková polívka*. To-lik, aby mohla kdykoliv vytáhnout děti z postele a zdekovat se. Někdy mívám strach, že mě třeba zapomene vzít s sebou, a to pak chodím spát v bundě a v botách.

2

Když se můj přítel vrátí pozdě v noci, táhne z něj alkohol a kouř táboráku, lehne si ke mně na matraci a zamoří dechem pokoj, připomene mi ten pach vždycky tátu.

Máme u sebe doma kartáčky na zuby a věci na spaní. Navzájem si lovíme poštu ze schránky a otevíráme dopisy. Bereme si z obou ledniček, co je tam k snědku, ale nebydlíme spolu. To neklapalo.

Když je pak v neděli u mě a vyspává, luxuju, pouštím nahlas rádio, rámusím po bytě a směju se, když se ptá, jestli bych mu neuvařila kafe. Dělán všechno, abych nebyla jako máma.

Někdy se za mě přítel stydí, když se mu o mně někdo zmíní. Jak jsem vypadala tuhle v hospodě nebo minule na oslavě narozenin. *Pokud takhle pije ženská, je to něco jinýho.*

Když začnu pít, nepiju pálenku. Liju do sebe tlamolepy nejrůznějších barev. Říkám to, co bych střízlivá nikdy neřekla a co už se nedá vzít zpátky. Říkám ségře, že bych si radši hodila mašli než žít tak podělaně maloměšťácky jako ona. Říkám sousedovi, že ho odjakživa tajně miluju, a že jestli to s tou svojí konečně utne, vynosím jí krabice před barák, až se bude stěhovat. Sedím ubulená na dispečinku taxíků, operátorka

mi dává přes ramena vlněnou deku a vaří mi kafe. Spím na chodbě baráku, protože už se klíčem netrefím do zámku. Probouzím se celá poblitá, samá modřina a škrábanec a nevím od čeho.

Ztrácím věci, vyzvedávám si odpoledne kabelky u výčepních, když je najdou při úklidu. Za denního světla se na mě dívají soucitně a já jim děkuju něčím od cesty.

Nechávám na sobě cizí ruce a sama ošmatávám.

V pondělí už to nezvládám do práce, nechávám kvůli tomu umírat babičky, předstírám takovou a-ma-kovou žaludeční nebo střevní infekci a šéfová mumlá *vylež to...*

Kamarádi už mě nezvou, abych se přidala, když si jdou někam sednout.

3

K narozeninám pro mě máma plánuje přespávačku nejlepších kamarádek. V pokojíčku si rozložíme na zem matrace, pijeme brčkem holčičí punč a potom usneme, velká chrápající změt dětí. V noci mě probudí Marlenin jekot. Stojí ve dveřích koupelny a táta leží před vanou a chrní. Zacloumám s ním, štípnu ho do ruky, *vstávej, tati, tady spát nemůžeš*, ale on se ani nehne. Vzbudím mámu a ta ho dokáže vyburcovat, táhne ho do ložnice, zatíná zuby a syčí na něj. Marlene se vyčůrá a jde spát. V pondělí je zase škola. Marlene to nikomu nevykládá. A já jí nikdy neřeknu, jak jsem jí za to vděčná. Ale zbytek školní docházky se za ni rvu.

Poznám to na tátovi už z dálky. Víím, jak to probíhá. Jak se nejdřív usmívá, pak se dívá skelnýma očima, zvedá obočí, až mu odstává, jako by už nepatřilo k obličejí, jak se mu tvář mění v bledou upocenou masku. Sedí potmě v kuchyni, poslouchá Phila Collinse, mluví sám k sobě, někdy brečí. Nevím proč, ale nic z toho mě neděsí. Když se kolem něj plížím, dívá se na mě, ale jako by ten pohled směřoval do něj.

4

Jedeme na dovolenou. Naši mě s bráchou vyzvednou ze školy, kufr auta plní tašky, na zadní sklo se namáčklo moje povlečení se vzorem vesmíru. Ségra už má řidičák, frčí za námi červeným fiátkem a vedle ní sedí její přítel. Na dálnici si máváme a pitvoříme se na sebe. Máma položí tátovi ruku na koleno. Zastavíme u pumpy, protože táta potřebuje na záchod. Trvá mu to celou věčnost, honíme se mezitím na proužku trávníku a já šlápnu do psí hromádky.

Dál už řídí máma, táta mlčí na sedadle spolujezdce, obočí má šejdrem. Brácha usne, leží mi obličejem na klíně, z koutku pusy mu tečou sliny a mně na světlých džínách tmavne flek. Máma se otočí dozadu a přitiskne mi sluchátka těsněji na uši, otočí kolečkem na discmanu, až Bibi Blocksbergová mluví tak hlasitě, že slyším jenom ji. Je to ten díl, kdy Bibi zůstane sama doma a přičaruje si do obýváku slona, jenže ten všechno rozbije na maděru, a když se Barbara Blocksbergová vrátí domů, dopálí ji to. *Když seš taková, připadá mi, že už mě vůbec nemáš ráda, fňuká Bibi. Prosím tě, já tě přece mám ráda pořád,* namítá její máma. Potom spolu odkouzlí slona zpátky do zoo, moje máma se rozbřečí a praští do volantu.

K ubytování dojedeme až za tmy. Táta nás šoupne do postele, já mám na sobě pořád ještě džíny, když mi dekou přikryje kolena. Dech mu čpí, dostanu mokrou a rozplizlou pusu na čelo. *Když seš takovej, připadá mi, že už nás vůbec nemáš rád*, řeknu, ale to už je pryč, už se za ním zabouchly dveře.

5

Když pozdě odpoledne přijde z práce domů, je cítit potem a olejem na mazání strojů. My děti na něj hodinu nesmíme mluvit. Máma tomu říká *tatínkova chvilka* a se syknutím si přikládá ukazováček na rty. Sleduju, jak sedí sám na balkóně, kouří jednu za druhou, pije první pivo a civí do blba.

Pak jde do koupelny a já ten zvuk slyším až do pokojíčku: jak si drhne ruce kartáčkem, rázně a pod tekoucí vodou. Kartáček se zohýbanými štětinami pak leží na umyvadle a kolem je loužička šedivých bublin.

Potom společně večeříme a u stolu je ticho. Jakmile my děti chceme spustit, co jsme přes den zažily, kdo do nás strčil a kdo nám dal pusu na pusu, zpraží nás máma takovým tím pohledem.

A tak zírám na jeho ruce. V pondělí mu zrohovatělá kůže zešedne a v průběhu týdne dál tmavne. V pátek už má špínu zažranou do všech rýh a lůžka nehtů temně rudá. Čistě vypadají, jenom když má dovolenou.

Párkrát se mámy zeptám, co vlastně táta dělá, kam den co den chodí. *No pracovat*, odpoví a dál na prkýnku v kuchyni krájí cibuli. *Na strojích*. Jestli by radši nebyl s námi doma, vyzvídám. *Kdyby to nedělal, nic bysme neměli. Ani tenhle dům, ani ty tvoje jogurtíky v lednici, ani tyhle ponožky s proužkami, vůbec nic.*

Shrne cibuli z prkýnka do hrnce a mdle se usměje.
Život je dřina.

Když v šestce berou tátové dcery na den do práce, vzbudí mě v noci. Jedeme do fabriky, na ulicích ani noha, jenom nějaká paní v županu venčí podél Rúru voříška. V hale podniku je tma, jen nad hlavou nám bliká pár zářivek a vyplašíme krysu, metelí, až jí dráčky škrábou o beton. *Když je v řece moc vody, rozlije se až sem do haly*, vysvětluje mi táta a já přeskakuju louže. Na vnitřní straně dvířek od skříňky mu visí vyfocená nahatá ženská. Dostanu od něj speciální boty se strašně těžkou ocelovou špičkou. Celou šichtu se koukám, co dělá, je mi vedro a v puse mám kovovou pachutí.

O přestávce si jdeme sednout ven, jeho kolegové se hlasitě baví a jedí z krabiček na klíně. Sedíme těsně vedle sebe a ukusujeme chleba se sýrem.

Cestou domů se na semaforech nahnú nad ruční brzdu a obejmú ho. Vzlykám přes celou červenou, nedokážu vysvětlit proč, na zelenou se rozjedeme domů. V koupelně si vedle sebe drhneme ruce a osvobodíme unavená kolena z kalhot samá šmouha.

Časem přestane pracovat, protože už se v neděli neudrží a do pondělka nevystřízlíví a v práci si toho všimnou a mají strach, že si uřízne ruku nebo někam strčí prsty nebo způsobí nějakou jinou patálii. A tak ho posadí do kanceláře, jenže v ní se mu nelíbí a odmítne tam chodit. Když přijdeme o dům, přestěhujeme se do bytu, kde je kvůli tenkým stěnám slyšet, co se děje vedle. Dělíme se s bráchou o postel, spíme namáčkli na sebe, schováváme hlavu pod deku a svítíme si na čtení, on drží baterku, já knížku. Čte líp než já, pěkně plynne, zatímco já ještě slabikuju, přesto vždycky chce, abych četla já.

Špína z tátových rukou zmizí. Ale u jídla dál nikdo nemluví, nikdo nevypráví, koho strčil nebo komu dal pusu. Míváme často nudle s cukrem a k tomu slívy z konzervy. Brácha si na nich pochutnává, *skoro jako zákusek k obědu*. Táta je převaluje v puse a já civím na žíly na jeho zestárlých rukách.

Ještě pár let sedávám u oběda naproti němu, než si koupím vlastní jídelní stůl a nádobí a příbory pro víc lidí, než znám. Stejně tam nikdy nejím, talíř mívám na psacím stole uprostřed hromady papírů nebo vedle postele, někdy i kolik dní, až jídlo obroste zeleným chmýřím.

6

Spím s otevřenou ventilačkou bez ohledu na to, jaká je zima.

Brácha pracuje ve školce vedle. Ráno slyším přijíždějící auta, práskání dveří, jak se rodiče loučí, jak děti volají jeho jméno, cupitání spousty nožek. Náraz, když někdo spadne, a pak pláč. Jak je brácha konejší a rozesmívá. *No tak to tu nožičku budeme muset uříznout, madam.*

O polední pauze mi brácha vpadne do ložnice. *Vstávat, prase líný*, a stáhne ze mě deku, poplácá mě po stehně nebo po zádech jako nějakou herku.

Posbírám mi po bytě oblečení a hodí ho do koše na prádlo v koupelně. Štět kou na záchod seškrábe z mísy cákance zvratků a spláchne. Zapne kávovar a rádio, vezme si jablko, zakousne se do něj a postaví se vedle mé postele. Čeká, dokud nevstanu.

Zahradu mi od školky dělí vyšší plot. Potáhli ho neprůhlednou plachtou, ale prckové do plastu nadělali dírky. Strkají tam prstíky a pokřikují na mě. Jsem skrz ty dírky sledovaná dětskýma očima.

Odpoledne brácha školku zamkne a ulice ztichne. Občas mu tam zůstane ten chlapeček.

Brácha ho jednou vzal ke mně. Šplhal mi po gauči, stahal z police knížky a listoval v nich tak rychle,

že stránky zohýbal. Cukala jsem sebou s každým jeho pohybem. *Klídek, uvolni se*, nabádal mě brácha, když jsem si klekla na koberec, pokoušela se stránky vyhladit a knížky zase opatrně zavírala. Podrážděně zavrtěl hlavou. *Pojď, počkáme na maminku venku.*

Viděla jsem je z okna dole na ulici. Balancovali spolu na zídce u sousedů. Chodník byl rozbouřená mořská hladina. Brácha napodoboval hlas piráta, smál se, držel ho za ručku.

Nechápu, jak to sakra může vydržet.

Pracuju pro úklidovou službu místní nemocnice, na odpolední směny. Vytírám, myju koupelny a záchody, jezdím s velkým vozíkem po chodbách a překládám komínky vypraných ručníků, prostěradel a povlečení do skříní pro daná oddělení. Někam přijdou ta tvrdá bílá s modrým pruhem bez knoflíků, jinať měkčká růžová se zipy. Plním dávkovače dezinfekcí, třídím pytle s prádlem, peru hadry v pračce v suterénu, vynáším odpadky dozadu na dvůr a objednávám čisticí prostředky. Tu a tam, když onemocní někdo ze sanitářů, třídím náčiní, kterým se řezalo do těl, misky, kde ležela odstraněná tkáň, a strkám to všechno do parního sterilizátoru.

Když před druhou přijdu do práce, najdu vždycky na svojí skřínce lístek a na něm oddělení, kde mám ten den uklízet, a co dopolední směna nestihla udělat. Nejmní ráda chodím na jipku, kvůli všem těm kabelům, přístrojům a monitorům. Na lině občas bývá zaschlá krev a personál netrpělivě čeká, kdy už budu hotová, aby se lůžko mohlo zase obsadit. Někdy tam uklízím i na pokojích, kde leží pacienti, ale málokdy jsou při vědomí, přesto k nim občas něco prohodím, potichoučku, aby mě nikdo neslyšel. Jak je venku, co běží v televizi. Přečtu si v nohách

postele jejich jméno a oslovuju je křestním, dělám, že se známe.

Nejradši mám psychiatrii, protože tam si se mnou pacienti povídají. Kladou mi otázky a vyprávějí mi, proč tam jsou, nebo mi začnou vysvětlovat, koho to mají na fotkách přilepených na tapetě nad postelí, a loučí se s přáním, ať se mi vede.

Jednou dostanu službu na odvykacím. A na příjmu tam sedí mladá holka. Ve tváři jí cuká, ruce jako by něco hledaly, prsty přejíždějí sem a tam, škrábou, zatínají se v pěst, třou se o nohavice na stehnech.

Stojím na štaflích a myju vysoká okna, natahuju se nahoru, až mi těžknou ruce. Holku zavolají dovnitř, krátce nato s ní vyjde sestřička a doprovodí ji na záchod, pak se spolu vrátí na příjem. Když se dopracuju k poslednímu oknu, vyběhne holka s brekem ven.

Sestřička po chvilce vytlačí do chodby vozík na vizitu a já slyším primáře říkat: *Jestli to fakt nechce, tak jí nabídněte těhotenskou poradnu. Jinak... nedáme jí už pro to dítě pro jistotu termín za šestnáct let, nebo se takhle dopředu objednat nejde?*

8

Můj přítel dostane u pokladny v supermarketu plánovací kalendář a pověsí ho u mě v kuchyni. Je pro veselou rodinku, se spoustou barev a kolonek pro fůru dětí, ale my jsme jenom dva. Nadepíšu jednu tu kolonku *pivo*, druhou *tvrdej*. Kdykoliv pijeme, udělám do políčka dne křížek a na konci měsíce ty dny spočítám.

Navštívím babiččino dvojče v pečovateláku. Je teď z naší rodiny nejstarší, všichni prarodiče už nám umřeli. Nejezdím za ní často. Je jako babička přes kopírák, a když se na ni dívám, zapomínám, že to není ona. Ukazuju jí fotky z alba v zelených deskách. Čajzla jsem ho babičce z bytu, když začala trpět demencí a všechno vyhazovat. Moji předci v něm vypadají vychrtle, zničeně a namol. Hlavně praděda má i na fotkách ze dne dětí v parku ten výraz v očích. *To přece bylo dřív naprosto normální*, říká mi prateta. *V pátek odpoledne jsme všechny stály před fabrikou a snažily se odchytit manžela s výplatou, aby ji hned nepropil*. Zasměje se. *Občas se někdo vypařil zadem a já pak do dalšího pátku pekla chleba i pro jeho rodinu a děti chodily lovit lžící v hrnci k nám*. Ptám se jí, jestli sama nikdy nepila. *Ne, to nešlo*, zavrčí hlavou. *Měla jsem přece děti a barák na krku a práci v krejčovství, to by vůbec*

nešlo. Pak mi ukáže fotku ze silvestra, kde se k sobě s manželem tisknou při tanci na koberci v obýváku.

Dívám se na fotky a snažím se představit si verzi naší rodiny, kde pijou mámy. V neděli ráno berou tátové s ukazováčkem na rtech děti z postele a tráví spolu den na hřišti, aby manželka mohla doma v klidu vystřízlivět.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Špína z tátových rukou.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.